

Internacionalizacijos iššūkiai Lietuvos aukštajam mokslui

Rimantas Želvys

Profesorius socialinių mokslų (edukologijos)

habilituotas daktaras

Vilniaus pedagoginio universiteto

Edukologijos katedra

Studentų g. 39, LT-08106 Vilnius

Tel. 2790 0042

Straipsnyje aptariama internacionalizacijos įtaka Lietuvos aukštojo mokslo raidai. Aukštojo mokslo internacionalizacija – vienas iš neišvengiamų globalizacijos padarinių. Daugelyje pasaulio šalių internacionalizacija laikoma prioritetine aukštojo mokslo plėtros kryptimi, tačiau jos padariniai nėra vien teigiami. Didžiausią finansinę naudą iš tarptautinio bendradarbiavimo gauna palyginti nedaug labiausiai išsivysčiusių šalių, įdiegusių rinkos santykius savo aukštojo mokslo sistemose ir įvedusių mokamas studijas. O mažesnėms šalims ir jų gimtosioms kalboms švietimo internacionalizacija gali būti ne tik naudinga, bet ir žalinga. Lietuva taip pat susidūria tiek su teigiamais, tiek su neigiamais aukštojo mokslo internacionalizacijos padariniais. Geresnis internacionalizacijos keliamų iššūkių pažinimas leistų Lietuvai sėkmingiau formuoti savo aukštojo mokslo politiką.

Pagrindiniai žodžiai: internacionalizacija, globalizacija, aukštojo mokslo politika.

Įvadas

Vienas iš neišvengiamų globalizacijos reiškinių – didėjanti švietimo internacionalizacija. Ypač pastebima aukštojo mokslo švietimo internacionalizacija, tarptautiniai mainai ir tarptautinis bendradarbiavimas vis labiau intensyvėja. Svarbus internacionalizaciją skatinantis veiksnys yra Bolonijos procesas. 1999 metais, siekiant sukurti bendrą Europos aukštojo mokslo erdvę, daugelio Europos šalių švietimo ministrai pasirašė Bolonijos deklaraciją, kurioje, be kitų, buvo iškelti tokie tikslai: studentų bei dėstytojų mobilumo skatinimas ir laisvo judėjimo kliūčių pašalinimas. Lietuvos aukštosios mokyk-

los aktyviai ėmėsi įgyvendinti Bolonijos deklaracijos nuostatas. Neabejotina, kad Lietuvos narystė Europos Sąjungoje dar labiau suintensyvins aukštojo mokslo internacionalizaciją. Šį procesą spartina ir pastaruoju metu kryptingai įgyvendinama Europos Sąjungos švietimo politika. 2000 metų kovo mėnesį Lisabonos pasitarime Europos Sąjungos Viršūnių Taryba pripažino, kad Europos Sąjungos laukia staigūs pokyčiai, kylantys iš globalizacijos ir žiniomis grindžiamos ekonomikos, ir pasiūlė Švietimo tarybai apmąstyti konkrečius švietimo sistemų tikslus. Kaip atsakas į šį siūlymą 2002 metų vasario mėnesį buvo patvirtinta Detali tolesnio darbo, siekiant įgyvendinti Europos švietimo ir

mokymo sistemų tikslus, programa. Vienas iš strateginių šios programos tikslų – atverti švietimo ir mokymo sistemas platesniam pasauliui, jam įgyvendinti, be kitų uždavinių, numatyta intensyvi mobilumo ir mainų plėtra (Švietimo taryba, 2003).

Naujosiose Europos Sąjungos narėse, iš jų ir Lietuvoje, aukštojo mokslo internacionalizacija dažnai suprantama kaip absoliutus gėris, spartesnės integracijos į Vakarų civilizaciją ir aukšto išsivystymo šalių ekonominę erdvę raiškos priemonė. Kategoriškai globalizacijos procesams Vidurio ir Rytų Europoje priešinasi nebent negausūs antiglobalistiniai judėjimai, kurie naujosiose Europos Sąjungos narėse didesnio visuomenės palaikymo nesulaukia, nors triukšmingos jų protesto apraiškos taip pat nelieka nepastebėtos. Abu šie kraštutiniai – besąlygiškas pritarimas arba kategoriškas neigimas – gana būdingi pokomunistinių Vidurio ir Rytų Europos valstybių visuomenėms. Tačiau galimas ir trečiasis, arba tarpinis, kelias – iš esmės teigiamai vertinant švietimo globalizacijos procesą, galima identifikuoti bei įvardyti ir neigiamus šio reiškinių bruožus, kad būtų galima kryptingai formuoti nacionalinę politiką, pašalinti ar bent sumažinti negatyvius globalizacijos padarinius. Analogiškai reikėtų vertinti ir aukštojo mokslo internacionalizaciją, kurioje galima įžvelgti ne tik pozityvių, bet ir negatyvių pokyčių apraiškas. Būtent tokiu požiūriu ir grindžiama toliau pateikiama aukštojo mokslo internacionalizacijos tendencijų apžvalga.

Pasaulinės aukštojo mokslo internacionalizacijos tendencijos

Aukštojo mokslo internacionalizacija daugelyje šalių laikoma prioritetine aukštojo mokslo plėtotės kryptimi. Pavyzdžiui, Van der Wen-

de (2003) teigia, kad kai kurių šalių (JAV, Australijos, Jungtinės Karalystės) vyriausybės aukštojo mokslo eksportą mano esant perspektyvia ekonomine veikla ir svarbiu papildomų pajamų šaltiniu. Šių paminėtų šalių vyriausybės aktyviai skatina savo aukštąsias mokyklas plėstis į tarptautinę rinką. Nors internacionalizacijos entuziastai teigia, kad tarptautinis bendradarbiavimas naudingas visoms dalyvaujančioms šalims, iš tikrųjų tokį teiginį reikia patikslinti. Apsiribojus vien finansiniu internacionalizacijos aspektu pažymėtina, kad vienoms šalims tarptautinis bendradarbiavimas labiau finansiškai naudingas, kitoms – mažiau, o trečioms gali būti ir nuostolingas.

Be abejo, norintys studijuoti užsienyje studentai pirmiausia renkasi labiausiai ekonomiškai išsivysčiusias šalis, kurių pasiekimai aukštojo mokslo srityje visuotinai pripažįstami. Be to, tarptautinių studentų mainų kryptį dažnai nulemia ir kalbos mokėjimas. Kadangi jaunoji karta visame pasaulyje dažniausiai mokosi anglų kalbą jeigu ne kaip gimtąją, tai kaip pirmąją užsienio kalbą, patraukliausios studentams užsienio šalys JAV, Kanada, Jungtinė Karalystė, Australija ir kt. Beje, anglosaksų šalyse užsienio studentai paprastai moka už studijas, tad tarptautinis bendradarbiavimas iš tiesų tampa šių šalių universitetams svarbiu papildomų pajamų šaltiniu.

Kiek mažiau, tačiau pakankamai populiarūs mažiau išsivysčiusių šalių studentams Vokietijos, Prancūzijos ar Skandinavijos šalių universitetai. Minėtose šalyse vartojamos kalbos tarptautinio paplitimo mastu nusileidžia anglų kalbai, tačiau studentus vilioja šiose šalyse siūlomas nemokamas mokslas. Universitetai noriai priima studentus iš kitų šalių, jeigu jų finansavimas tiesiogiai priklauso nuo besimokančių studentų skaičiaus, tačiau šalių vyria-

sybėms tai papildomos išlaidas. Pavyzdžiui, kai kurios Švedijos aukštosios mokyklos pačios ieško studentų besivystančiose šalyse ir aktyviai kviečia juos studijuoti. Po kurio laiko nemaža pakviestų studentų nutraukia studijas, nes nepajėgia išmokti švedų kalbos, padengti savo gyvenimo išlaidų arba dėl įvairių kitų priežasčių, tačiau užsienio studentus priėmę universitetai tuo metu jau būna gavę metinį vyriausybės finansavimą šių studentų studijoms.

Silpniau ekonomiškai išsivysčiusios arba menkliau pasaulyje žinomos šalys dideliu patrauklumu užsienio studentams nepasižymi, tad sulaukia jų gerokai mažiau, todėl kursų užsienio kalba rengimas, reklaminės aukštųjų mokyklų medžiagos spausdinimas bei platinimas ir kiti tarptautinį bendradarbiavimą skatinantys žingsniai gali būti finansiškai nuostolingi. Jau dabar Europoje, kaip pažymi Van der Wende (2003), pagrindiniai tarptautinio švietimo importuotojai yra Graikija, Italija ir Ispanija, o eksportuotojai – Jungtinė Karalystė ir Jungtinės Amerikos Valstijos. Akivaizdu, kad importuotojai išleidžia pinigus, mokėdami už aukštąjį mokslą, o eksportuotojai šiuos pinigus uždirba. Taigi didžiausią finansinę naudą iš tarptautinio bendradarbiavimo gauna palyginti nedaug labiausiai išsivysčiusių šalių, įdiegusių rinkos santykius savo aukštojo mokslo sistemose ir įvedusių mokamas studijas. O mažesnėms šalims ir jų gimtosioms kalboms, pasak Van der Wende (2003), švietimo internacionalizacija gali būti žalinga.

Kita vertus, net ir tų pačių šalių universitetų iš tarptautinio bendradarbiavimo gaunama nauda gali būti labai nevienoda. Pavyzdžiui, Beerkens (2003) pažymi, kad studentai renkasi ne tiek konkrečias šalis, kiek mokymo kokybę garsėjančius prestižinius universitetus. Ši tendencija turėtų kelti nerimą šalims, turin-

čioms tik keletą arba visai neturintioms pasaulyje žinomų aukštųjų mokyklų. Laisvos rinkos sąlygomis tarptautiniu mastu pripažinti universitetai uždirbs vis daugiau lėšų iš užsienio studentų, jų padėtis kitų universitetų atžvilgiu taps vis labiau privilegijuota ir tai dar labiau skatins jau dabar sparčiai didėjančią aukštųjų mokyklų nelygybę. Vis labiau ryškės elitinių universitetų ir aukštųjų mokyklų takoskyra „masėms“, iš esmės atkartojanti klasinį visuomenės susiskaidymą. Taigi internacionalizacija, skatinanti aukštųjų mokyklų diferenciaciją, tarnauja tik dalies visuomenės interesams, nes iš internacionalizacijos daugiausia naudos gaunančių elitinių universitetų paslaugomis gali pasinaudoti tik privilegijuoti visuomenės sluoksniai. Apie dėl švietimo internacionalizacijos kylantį socialinio susiskaidymo gilėjimo pavojų pastaruoju metu rašo Ball (2002), Swift (2003), Leathwood (2004) ir kiti autoriai.

Kai kurie švietimo ekonomistai propaguoja dar radikalesnę požiūrį, teigdami, kad aukštojo mokslo internacionalizacija anaipol nepadedą visuomenės interesams. Pavyzdžiui, Andere (2004), remdamasis Meksikos patirtimi, teigia, kad tarptautinis švietimas nėra socialinis gėris. Užsienyje įgytas aukštasis išsilavinimas labiausiai vertingas pačiam jį įgijusiam asmeniui, tačiau nebūtinai jis savo žinias ir gebėjimus stengsis panaudoti visuomenės, kurioje išaugo, labui. Todėl, autoriaus manymu, mažiau išsivysčiusių šalių vyriausybės neturėtų skverbtis į tarptautinę aukštojo mokslo rinką, nes mainų ir tarptautinio švietimo propagavimas kainuoja labai brangiai, o turimi ištekliai yra riboti. Andere (2004) įspėja, kad nors iš investicijų į tarptautinį aukštąjį mokslą daugiausia naudos gauna patys studentai, tai anaipol nereiškia, jog jie norės padengti savo įgyto išsilavinimo kaštus. Iš tiesų nemaža stu-

dentų iš menkiau išsivysčiusių šalių ieško galimybių po studijų likti toje šalyje, kurioje įgijo aukštąjį išsilavinimą. Jei taip atsitinka, juos studijuoti išsiuntusios šalys dėl to patiria finansinių nuostolių, nes prarandamos į šių studentų išsilavinimą investuotos lėšos.

Aukštojo mokslo internacionalizacija Lietuvoje

Kaip tarptautinio bendradarbiavimo kontekste vertintinos Lietuvos aukštojo mokslo perspektyvos? Tarptautiniai studentų ir dėstytojų mainai šalyje dar tik išibėgėja. Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, jie turėtų tapti gerojai intensyvesni, tačiau tam tikros tendencijos jau pastebimos. Statistikos departamentas (2004) nurodo, kad 2003–2004 mokslo metais Lietuvos aukštosiose mokyklose studijavo apie 700 užsienio studentų. Daugiausia studentų atvyko iš Libano, Baltarusijos ir Lenkijos. Tik 34 procentai Lietuvoje studijuojančių užsienio studentų atvyko iš Europos Sąjungos šalių. Kiek studentų iš Lietuvos studijuoja užsienio aukštosiose mokyklose? Leidinyje „Lietuvos švietimas“ (2004) teigiama, kad 2002–2003 mokslo metais užsienyje studijavo beveik 1500 studentų iš Lietuvos, t. y. daugiau kaip du kartus daugiau negu į Lietuvą atvykusių užsienio studentų. Daugiausia studentų išvyko studijuoti į Vokietiją, Suomiją, Švediją ir Daniją. Tai tik oficialioji statistika. Galima spėti, kad dalis studentų išvyko studijuoti į užsienį savo iniciatyva bei savo lėšomis ir į oficialiąją statistiką nepateko. Tačiau net ir oficialioji statistika pakankamai iškalbingai rodo, kad Lietuva tampa ne tarptautinio aukštojo mokslo eksportuotoja, bet importuotoja. Importuotojos statusą patvirtina ir tai, kad Lietuvoje veikia keletas nevalstybinių aukštųjų mokyklų, kurių steigėjai yra užsienio šalių institucijos, o nė vienos

Lietuvos aukštosios mokyklos filialo užsienyje neturima.

Galima numanyti, kad tam tikra dalis užsienyje studijuojančių perspektyvių studentų pasiliks gyventi ir dirbti tose šalyse, kuriose baigs studijas. Tačiau net ir grįžę į Lietuvą studentai su užsienio šalių aukštųjų mokyklų diplomais pirmenybę dažnai atiduoda darbui ne valstybiniame, bet privačiame sektoriuje. Šiuo atžvilgiu valstybinių investicijų į tarptautinį aukštąjį mokslą nauda išties yra kvestionuotina. „Protų nutekėjimo“ problema jau daugiau kaip dešimtmetį kelia nerimą pokomunistinėms Vidurio ir Rytų Europos valstybėms. Tiesa, iki šiol išorinis „protų nutekėjimas“, t. y. mokslininkų bei aukščiausios kvalifikacijos specialistų emigravimas į kitas šalis, buvo ne toks intensyvus, negu iš pradžių tikėtasi. Šiek tiek labiau buvo pastebimas vidinis „protų nutekėjimas“, kai šalies viduje daugelis aktyvių ir produktyvių akademinio pasaulio atstovų perėjo į kitas veiklos sritis – verslą, politiką, viešąjį administravimą ir kt., o perspektyviam ir gabiam jaunimui akademinė karjera aukštojo mokslo įstaigose tapo vis mažiau patraukli. Lenkų mokslininkas Kwiek (2001) pažymi, kad šiuo metu „protų nutekėjimas“ yra labai ribotas ir sietinas išimtinai su tam tikromis konkrečiomis sritimis (pavyzdžiui, gamtos mokslais: biologija, chemija, fizika ir kt.). Jis mano, kad daugeliui kvalifikuotų mokslininkų Lenkijoje yra sunku suderinti vidinį ir išorinį mobilumą. Dėl palyginti liberalių darbo įstatymų (arba tiksliau – liberalaus darbo įstatymų taikymo) žinomi akademinio pasaulio atstovai turi galimybę vienu metu dirbti keliose aukštojo mokslo įstaigose – tiek valstybinėse, tiek privačiose. Tai leidžia gauti tokias bendras pajamas, kurios savo patrauklumu gali konkuruoti su užsienio institucijų siūlomais atlyginimais. Ma-

nytume, kad panaši padėtis dabar yra ir Lietuvoje. Užsienyje dirbančių iš Lietuvos išvykusių mokslininkų kol kas skaičiuojama šimtai, bet ne tūkstančiai, ir jie sudaro palyginti nedidelę visos lietuvių akademinės bendruomenės dalį. Tačiau, sugriežtinus darbo įstatymus ir apribojus galimybę dirbti keliose aukštojo mokslo įstaigose, taip pat dėl narystės Europos Sąjungoje supaprastėjus įsidarbinimo užsienio aukštojo mokslo įstaigose tvarkai, šis skaičius ateityje gali ženkliai padidėti.

Internacionalizacija kelia nelengvai įveikiamus iššūkius ne tik studijų, bet ir mokslo srityje. Mokslas internacionalus pačia savo prigimtimi; jis negali būti varžomas teritorinių, politinių ar kalbinių kliūčių. Tačiau didėjanti mokslo internacionalizacija negali nekelti ir problemų, ypač nedidelėms šalims. Siekdami tarptautinio pripažinimo, mažesnių valstybių mokslininkai privalo skelbti mokslo publikacijas tarptautinei bendruomenei prieinamomis kalbomis. Vyraujanti tarptautinė mokslo kalba yra anglų kalba, tad nedidelių šalių atstovai vis dažniau renkasi anglų kalbą kaip pagrindinę tarptautinio komunikavimo priemonę. Tai kelia dvejopus iššūkius. Pirma, net ir gerai mokantis anglų kalbą mokslininkas negali jos valdyti taip tobulai, kaip mokslininkas, kuriam ši kalba yra gimtoji. Tai ypač svarbu socialinių ir humanitarinių mokslų srityse, kur mokslinė produkcija dažniausiai perteikiama vien kalbinės išraiškos priemonėmis. Taigi šiuo atveju angliškai kalbančių kraštų mokslininkų pranašumas yra tarsi iš anksto užprogramuotas. Antra, mokslininkams vis labiau pereinant prie publikacijų užsienio kalbomis, iškyla nacionalinės mokslo kalbos nykimo grėsmė. Be abejo, buvo, yra, ir, matyt, bus mokslininkų, skelbiančių savo darbus lietuvių kalba. Tačiau dažniausiai lietuvių kal-

ba bus pasirenkama todėl, kad mokslininkas kitos kalbos nemoka, ir, matyt, todėl nelabai gerai žino tarptautinį savo tiriamos temos kontekstą, arba todėl, kad jo publikacija neatitinka tarptautinių mokslo leidinių keliamų kokybės kriterijų. Vadinasi, abiem atvejais tai bus ne paties aukščiausio lygio mokslinė produkcija, ir nacionalinė mokslo kalba tarsi pati savaime taps antrarūše mokslinės raiškos priemone.

Šį natūralų procesą dar labiau sustiprina kryptingai vykdoma mokslo politika, konkrečiai pastaruoju metu aukštojo mokslo valdymo institucijų taikomi mokslinės produkcijos vertinimo kriterijai. Pagal šiuos kriterijus aukščiausiai vertinamos būtent tarptautinės mokslo publikacijos leidiniuose, įtrauktuose į Tarptautinio mokslo instituto sąrašą bei tarptautines duomenų bazes. Akivaizdu, kad dauguma šių leidinių yra leidžiama anglų kalba. Dėl šios priežasties mokslininkai ne tik verčiami skelbti publikacijas anglų kalba; pamažu nebetenka prasmės ir nacionalinių mokslo žurnalų leidyba. Ilgainiui turėtų išlikti tik tie mokslo žurnalai, kurie spausdins straipsnius vien užsienio kalbomis; tik tuomet jie galės būti įtraukti į solidžias tarptautines duomenų bazes. Nacionalinių mokslo žurnalų siekis pereiti prie publikacijų užsienio kalba jau dabar gana ryškiai pastebimas. Gal ne taip greitai, bet anksčiau ar vėliau tuo pačiu keliu pasuks ir mokslinių monografijų autoriai. Bene vienintelę išimtį tolimesnėje ateityje, matyt, sudarys lietuvių filologijos mokslo darbai. Reikalavimai turėti mokslo publikacijų užsienio kalba jau keliami ir doktorantams. Suprantamas mokslo politikos formuotojų noras kilstelėti reikalavimų mokslo darbams „kartelę“. Tarptautinių ir nacionalinių ekspertų vertinimai bei statistiniai palyginimai rodo, kad Lietuva pagal daugelį

mokslumo kriterijų yra tarp atsiliekančių Europos šalių (Daujotis, Radžvilas, Sližys, Stumbrys, 2002).

Tačiau, kita vertus, internacionalizacijos proceso nulemtas tarptautinių mokslo vertinimo kriterijų taikymas, turint omenyje sąlygiškai nedidelius jaunų mokslininkų atlyginimus, gali dar labiau sumažinti akademinės karjeros patrauklumą. Dalis vyresniosios kartos akademinio pasaulio atstovų, nesugebėję atitikti tarptautinių kriterijų, ilgainiui bus priversti palikti aukštąsias mokyklas, o gabų jaunimą nuo mokslinės karjeros atbaidys aukštų reikalavimų ir mažų atlyginimų derinys. Galiausiai mokslinę karjerą tvirtai pasirinkę jauni žmonės pirmenybę atiduos užsienio universitetams ir mokslo centrams, kur atitektis tarptautiniams reikalavimams jiems garantuos daug patrauklesnį atlyginimą.

Išvados

Universitetai nuo pat savo atsiradimo buvo internacionalūs dariniai; gebėjimas pažinti pasaulį kaip nedalomą visumą būdingas jau pačiai universitetinio išsilavinimo prigimčiai. Tokie universitetai liks ir ateityje, o aukštojo mokslo internacionalizacija ir toliau tik stiprės, nesvarbu, patinka tai kam nors ar nepatinka. Tolesnė aukštojo mokslo internacionalizacija neabejotinai atvers platesnes galimybes aukštojo išsilavinimo siekiantiems Lietuvos piliečiams, prisidės prie geresnės mokslo ir studijų kokybės laidavimo, paspartins ekonominę ir kultūrinę Lietuvos integraciją Europos Sąjungoje. Kita vertus, internacionalizacija kelia ir pavojų. Gilesnis internacionalizacijos iššūkių ir prieštaravimų pažinimas ir kritinis įvertinimas leistų sėkmingiau formuoti veiksmingą šalies aukštojo mokslo politiką.

LITERATŪRA

Andere E. The International Higher Education Market: Mexico's Case // *Journal of Studies in International Education*. 2004, 8 (1), p. 56–95.

Ball S. J. "Ethnic Choosing": Minority Ethnic Students, Social Class and Higher Education Choice. *Race, Ethnicity and Education*. 2002, 5(4), p. 333–357.

Beerens E. Globalisation and Higher Education Research // *Journal of Studies in International Education*, 2003, 7(2), p. 128–148.

Daujotis V., Radžvilas V., Sližys R. P., Stumbrys E. Lietuvos mokslo politika Europos kontekste. Vilnius: Justitia, 2002.

Kwiek M. Transformations of Higher Education in Central and Eastern Europe: Social and Cultural Dimensions // *Higher Education in Europe*. 2001, 26(3), p. 39–51.

Leathwood C. A. Critique of Institutional Inequalities in Higher Education // *Theory and Research in Education*. 2004, 2(1), p. 31–48.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Lietuvos švietimas 2004. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2004.

Statistikos departamentas. Education 2003. Vilnius: Statistikos departamentas, 2004.

Swift A. How to Be A Hypocrite: School Choice for the Morally Perplexed Parent. London: Routledge, 2003.

Detali tolesnio darbo, siekiant įgyvendinti Europos švietimo ir mokymo sistemų tikslus, programa. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2003.

Van der Wende M. C. Globalisation and Access to Higher Education // *Journal of Studies in International Education*. 2003, 7(2), p. 193–206.

Rimantas Želvys

Summary

Internationalization is one of the inevitable consequences of globalization, and internationalization of higher education is especially noticeable during the recent decades. An international market of higher education services is rapidly developing throughout the world. E.g., Van der Wende (2003) writes that in a number of countries (e. g. US, Australia, UK) governments have identified higher education export as a promising economic activity and important source of additional income. However, higher education researchers fear that transnational education could be detrimental to smaller nations and languages. In particular, Andere (2004) warns that governments of less developed countries should not intervene in the

international higher education market, because by promoting exchanges and international education, they use very costly and scarce resources. The differences are evident even when one compares the relatively prosperous European countries. Van der Wende (2003) points out that currently the main importers of transnational education in Europe are Greece, Italy and Spain, and the main exporters are UK and US. So far Lithuania is mainly the importer of transnational education, and it inevitably leads to a number of financial as well as social implication. The deeper insight into the processes of internationalization could lead to a development of a more effective national higher education policy.

Gauta 2006 04 31

Priimta 2006 06 30